

Basisschool en brugklas door elkaar

Onderwijsroute 10-14 in Zwolle pakt het anders aan

Aandacht voor geschiedenis en burgerschapsvorming kent verschillende vormen en gezichten binnen het Nederlandse onderwijs. Waar vaak de leeftijd of het niveau een belangrijke factor is bij de vormgeving van de lesstof, bestaan er ook steeds meer onderwijsconcepten die hier andere keuzes in maken. Een van deze vormen is het 10-14-onderwijs.

Sebastiaan van der Laan, Seán Jongsma en Marit Swart zijn als docenten verbonden aan Onderwijsroute 10-14 van Stichting Openbaar Onderwijs Zwolle (OOZ).

De scholen met het 10-14-onderwijs richten zich op de laatste twee leerjaren van het basisonderwijs en de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs. Scholen in Nederland die dit aanbieden, kennen ook onderling nog grote verschillen in aanpak, organisatie en curriculumopbouw. Er zijn initiatieven waarin de leerlingen van deze leerjaren samen in één gebouw zitten, maar daarbinnen les krijgen volgens het traditionele onderwijssysteem. Op Onderwijsroute 10-14 in Zwolle gaat dit anders. Binnen deze onderwijsroute krijgen kinderen les in stamgroepen, die bestaan uit leerlingen van alle leeftijden en alle niveaus door elkaar. Leerlingen kunnen starten in groep 7, groep 8 of klas 1. In klas 2 wordt georiënteerd op de verschillende uitstroommogelijkheden, passend bij het niveau en de manier van leren van het kind.

Samenhang tussen vakken

‘Les hebben’ betekent op Onderwijsroute 10-14 bijna altijd: een project uitvoeren. Het doel hierbij is de samenhang te laten zien tussen de vakken, zodat de leerling snapt hoe deze kennis later kan worden ingezet. Door deze consequente manier van kennisverwerking en koppeling met de wereld buiten school, krijgt het geleerde voor de leer-

lingen direct betekenis. Ze begrijpen veel beter waaróm en waarvóór de kennis belangrijk is. Het onderwijs is vormgegeven volgens de beginselen van *Deep Learning*.¹ De leerlingen verwerven door deze aanpak de kennis en vaardigheden die ze nodig hebben in de nog onbekende maatschappij van de toekomst. Onderwijsroute 10-14 noemt die vaardigheden 10-14-skills, gebaseerd op de zes c’s van *Deep Learning*. Dat zijn (in het Nederlands): karakter, burgerschap, samenwerken, communicatie, creativiteit en kritisch denken. Hier zijn technische skills aan toegevoegd.

De vakken geschiedenis, maatschappijleer, burgerschap en aardrijkskunde zijn in deze context ingebed in het domein Mens en Maatschappij. Binnen dit domein is gezocht naar de verbinding tussen de vakken, waarbij de leerdoelen van Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) leidend zijn. Specifiek voor 10-14-onderwijs, heeft Onderwijsroute 10-14 met SLO leerdoelenkaarten ontwikkeld voor 10-14-scholen. In deze leerdoelenkaarten zijn de doelen voor het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs samengevoegd in een doorlopende leerlijn. Voor Mens en Maatschappij zijn verbindingen gelegd tussen alle vakken binnen het domein. Door middel van onderzoek naar de overlap van afzonderlijke leerdoelen per

¹ Fullan, M., Quinn, J., & McEachen, J. (2017). *New Pedagogies for Deep Learning* (First Edition) (SAGE Publications).

vakgebied én het plaatsnemen van de verschillende historische, aardrijkskundige en burgerschapsvormende contexten in het juiste perspectief, zijn kernconcepten ontstaan. Acht kernconcepten van acht weken vormen het curriculum van Onderwijsroute 10-14, die alle leerlingen in twee jaar doorwerken.

Leerdoelen

Binnen een kernconcept krijgen leerlingen workshops om theorie en praktijk met elkaar te verbinden. Leerlingen weten door de aangeleverde leerdoelenkaart aan welke leerdoelen ze gaan werken, bepalen hoe ze dit willen vormgeven en maken met de docenten afspraken over de verschillende stappen die moeten worden doorlopen. *Student Voice* bepaalt hierdoor mede het onderwijs.² Om ervoor te zorgen dat leerdoelen op deze manier gebruikt kunnen worden, wordt er binnen Onderwijsroute 10-14 voor Mens en Maatschappij geen gebruik gemaakt van een bestaande methode, maar wordt lesmateriaal gecreëerd dat past binnen het project.

‘Zodra leerlingen snappen hoe dit onderzoekend en ontwerpend leren werkt, ontwikkelen ze zich doorlopend en grotendeels uit zichzelf’

De leerlingen sluiten elk kernconcept af met een presentatie in een deels zelfgekozen vorm. Dat kan een filmpje zijn, een collage, een podcast, een powerpoint, een geschreven verslag of iets anders. Leerlingen worden actief gevraagd op onderzoek te gaan, nieuwsgierig te blijven en zelf oplossingen aan te dragen. Zo leren ze doorvragen, creatief denken, verbanden leggen, experimenteren en graven tot er een inzicht of een oplossing is. Zodra leerlingen snappen hoe dit onderzoekend en ontwerpend leren werkt, ontwikkelen ze zich doorlopend en grotendeels uit zichzelf.

Onderzoek naar slavernij

Alle leerlingen starten gezamenlijk met, in dit voorbeeld, het kernconcept ‘Materie, Tijd en Ruimte’. In de eerste weken leren zij bij Mens en Maatschappij over de Gouden Eeuw, slavernij en migratie. Leerlingen doen hierbij onderzoek naar de VOC en WIC en leren vanuit verschillende historische perspectieven naar deze organisaties te kijken. De leerdoelen waar de leerlingen actief aan werken, hebben betrekking op het inzien hoe gebruiken, normen en waarden, en andere morele principes door de jaren heen kunnen veranderen en standplaats gebonden zijn. Vervolgens wordt de verbinding naar de actualiteit gemaakt: hoe kijken we in het heden naar verschillende vormen van migratie en migranten in Nederland, op wat voor manieren is hedendaags racisme in Nederland een gevolg van ons verleden en bestaat er tegenwoordig nog steeds slavernij? Ook abstractere begrippen als push- en pullfactoren krijgen meer betekenis wanneer we het kunnen toepassen op de hedendaagse migratiestromingen. Als afsluiting van ‘Materie, Tijd en Ruimte’ presenteren alle leerlingen, op hun eigen manier, hun leerroute binnen het kernconcept.

Door het curriculum voor het domein Mens en Maatschappij op de manier van Onderwijsroute 10-14 vorm te geven, kan elke leerling werken aan dezelfde onderwerpen met de, bij het individuele niveau passende, leerdoelen. Verwachtingen per leerdoel zijn afhankelijk van de ontwikkeling van de individuele leerling; alle leerlingen worden bevraagd en uitgedaagd op het eigen niveau voor de vakken binnen het domein. Elke leerling volgt hierdoor zijn eigen leerroute op 10-14, tot het moment dat hij of zij uitstroomt naar de vervolgschool in klas 3. ■

² Quaglia, R. J., & Corso, M. J. (2014). *Student Voice* (SAGE Publications).

De leerdoelenkaarten voor Mens en Maatschappij en alle overige vakken zijn te vinden via de site van SLO: www.slo.nl/thema/meer/10-14-onderwijs/leerdoelenkaarten, of scan de QR-code hiernaast.

